ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства освіти і науки,
молоді та спорту України
29 березня 2012 року № 384

Форма № Н - 3.04

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ІВАНА ФРАНКА

Кафедра етнології

"**ЗАТВЕРДЖУЮ**"
Декан історичного факультету

_____ Качараба С.П.

"30"____серпня___2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Візуалізація історії в школі
(шифр і назва навчальної дисципліни)

галузь знань **01 Освіта**
(шифр і назва напряму підготовки)

спеціальність **014 Середня освіта**
(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація **014.03 Середня освіта (Історія)**
(назва спеціалізації)

освітній ступінь **бакалавр**
(назва освітнього ступеня)

факультет **історичний**
(назва факультету)

шифр **ПП 01.21**

Львів – 2019 рік

Робоча програма нормативної дисципліни “**Візуалізація історії в школі**” для студентів IV курсу (освітній ступінь – бакалавр) з галузі знань 01 Освіта, спеціалізації 014.03 Середня освіта (Історія). “30” серпня 2019 року – 13 с.

Розробники: ***Тарнавський Роман Богданович*** – кандидат історичних наук, доцент кафедри етнології Львівського національного університету імені Івана Франка

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри етнології

Протокол від “30” серпня 2019 року № 1

Завідувач кафедри етнології

_____ (проф. Сілецький Р. Б.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

“30” серпня 2019 року

Схвалено Вченою радою історичного факультету
Протокол від “ 30 ” серпня 2019 року № 1

“30” серпня 2019 року Голова _____ (проф. Качараба С.П.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

©Тарнавський Р.Б., 2019 рік

1. Опис навчальної дисципліни

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень</td><td colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>денна форма навчання</td><td>заочна форма навчання</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Кількість кредитів – 3</td><td>Галузь знань
01 – Освіта
(шифр і назва)</td><td colspan="2" rowspan="2">Нормативна
(за вибором)</td></tr>
<tr><td>Напрям підготовки
(шифр і назва)</td></tr>
<tr><td>Модулів – 1</td><td rowspan="5">Спеціалізація:
014.03 Середня освіта (Історія)</td><td colspan="2">Рік підготовки:</td></tr>
<tr><td>Змістових модулів – 3</td><td>4-й</td><td>1-й</td></tr>
<tr><td>Індивідуальне науково-дослідне завдання _____
(назва)</td><td colspan="2">Семестр</td></tr>
<tr><td>Загальна кількість годин - 90</td><td>VII-й</td><td>I/II-й</td></tr>
<tr><td rowspan="10">Тижневих годин для денної форми навчання:
аудиторних – 4
самостійної роботи студента – 4,5</td><td rowspan="10">Освітній рівень:
бакалавр</td><td colspan="2">Лекції</td></tr>
<tr><td>30 год.</td><td>16 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Практичні, семінарські</td></tr>
<tr><td>10 год.</td><td>год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лабораторні</td></tr>
<tr><td>–</td><td>–</td></tr>
<tr><td colspan="2">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>50 год.</td><td>74 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Індивідуальні завдання:
год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Вид контролю:
іспит</td></tr>
</table>

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 40/50

для заочної форми навчання – 16/74

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Програма вивчення навчальної дисципліни “Візуалізація історії в школі” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретичні проблеми візуальної антропології в контексті вивчення історичних дисциплін.

Міждисциплінарні зв’язки: дисципліна пов’язана з курсами “Педагогіка”, “Дидактика історії”, “Історія мистецтва”, “Загальна етнологія”, “Етнологія України”, “Історія України”, “Всесвітня історія”.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Теоретичні засади візуалізації історії в школі.
2. Роль образотворчого мистецтва у створенні візуальних образів історії: дидактичний вимір.
3. Особливості ілюстрування навчально-методичних матеріалів та створення завдань з наочністю.

Мета навчальної дисципліни:

1.1. На основі використання найновіших здобутків візуальної антропології навчити студентів вмінь та навиків щодо використання візуальних джерел для представлення історичних явищ, подій та персоналій у школі; виробити в студентів уміння підбирати ілюстративний матеріал з огляду на його якість, інформативність та естетичну вартість.

1.2. Студенти повинні навчитися критично опрацьовувати рекомендовані джерела, аналізувати фактичний матеріал, виявити вміння робити його порівняння та аналіз, представляти у формі презентацій для представлення учням.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

– ***знати:*** головних художників, скульпторів, фотографів та кінематографістів, творчість яких важлива для створення візуальних образів історії в школі; основні вимоги до представлення наочності в навчальному процесі;

– ***розуміти:*** особливості ілюстування підручників та посібників, створення завдань з візуальним рядом; роль таблиць і схем у навчанні історії;

– ***вміти:*** підібрати якісний, інформативний та мистецький ілюстративний матеріал для створення навчально-методичних матиеріалів та завдань з історії відповідно до особливостей вікових категорій учнів.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ ІСТОРІЇ В ШКОЛІ

Тема 1. Мета та шляхи візуалізації історії.

Інформативна складова. Мнемонічна складова. Теоретичні засади візуалізації історії: технічні та змістові вимоги до зображень: якість, інформативність, мистецькість.

Тема 2. Особливості візуального матеріалу відповідно до різних вікових категорій учнів.

Шдяхи візуалізації історії (ілюстрації, слайд-шоу, документальні та художні фільми, аудіо-візуалізація) та специфіка наочності для різних вікових категорій.

Змістовий модуль 2
РОЛЬ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА У СТВОРЕННІ ВІЗУАЛЬНИХ ОБРАЗІВ ІСТОРІЇ: ДИДАКТИЧНИЙ ВИМІР

Тема 3. Історичний живопис та скульптура.

Роль образотворчого мистецтва у створенні візуальних образів історії. Роль живопису у відтворенні настрою епохи. Портретний живопис. Відображення повсякдення та історичних подій у живописі. Історія різних епох та періодів в образотворчому мистецтві. Скульптурна іконографія головних постатей історії України та світу. Відображення історичних подій у скульптурі. Мистецька та ідеологічна складові пам'ятників.

Тема 4. Фотографії як візуальні образи історії.

Роль фотографії у створенні візуальних образів історії. Знакові фотографії як символи історичних подій та явищ. Видатні фотографи XX ст.: стиль та сюжети робіт. Історичні постаті на світлинах авторства видатних фотографів XX ст. Міжвоєнний період та друга світова війна на світлинах.

Тема 5. Історичний кінематограф.

Особливості історичного кінематографу в порівнянні з документальними фільмами. Тематичний спектр українського та світового історичного кінематографу. Фільми про історичні події та явища, про історичних постатей: точність і повнота висвітлення перебігу; зображення головних історичних постатей – учасників подій; відображення сфери повсякдення (побуту, звичаїв тощо); візуальна схожість акторів на історичних персоналій; викривлення історичної інформації.

Змістовий модуль 3
ОСОБЛИВОСТІ ІЛЮСТРУВАННЯ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИХ МАТЕРІАЛІВ ТА СТВОРЕННЯ ЗАВДАНЬ З НАОЧНІСТЮ

Тема 6. Особливості ілюстрування навчально-методичних матеріалів та створення завдань з наочністю

Особливості ілюстрування підручників та посібників. Ілюстративний матеріал у ЗНО з історії України та всесвітньої історії. Візуальні матеріали в олімпіадах з історії. Роль таблиць і схем у навчанні історії. Головні засади створення PowerPoint-презентацій.

Практичні заняття:

Тема 1. Роль історичного кінематографу в процесі навчання історії

Укладіть перелік історичних художніх фільмів та серіалів, які, на Вашу думку, має преглянути учень середньої школи. Відповідь обґрунтуйте. Оберіть

низку фільмів та серіалів, у яких йдеться про історичних діячів, та проаналізуйте схожість їх екранних образів із скульптурними / портретними / фотографічними зображеннями (або ж на основі порівняння художніх і документальних відеоматеріалів).

Тема 2. Ілюстрування підручників з історії

Підберіть ілюстративний матеріал (не більше 30 ілюстрацій) до одного з розділів підручника з історії України чи всесвітньої історії (для 7–11-го класу). Свій вибір обґрунтуйте. До кожної ілюстрації зробіть відповідний підпис.

Тема 3. Історія крізь призму екранізацій літературних творів історичної тематики

Проаналізуйте, наскільки часто сценарії історичних фільмів / серіалів ґрунтуються на літературних творах. Поміркуйте над позитивами та негативами таких фільмів / серіалів у формуванні історичної свідомості та зацікавленні історією. Інший вектор для роздумів: наскільки часто історичні події лягають в основу літературних творів / фільмів / серіалів (скажімо, жанрів фентезі чи фантастики) і чи можливо використовувати їх у процесі навчання історії?

Тема 4. Ідеологічна складова у мистецьких творах історичної тематики

Поміркуйте над проблемою наявності у мистецьких творах історичної тематики (скульптурі, живописі, зокрема у плакатах, кінематографі) ідеологічної складової. Що впливало на її посилення / послаблення? Чи можливі історичні твори в жанрі “чистого мистецтва” (без ідеологічного навантаження)?

Тема 5. Головні засади створення PowerPoint-презентацій

Підготуйте PowerPoint-презентацію (декілька слайдів) з теми Вашої магістерської роботи, враховуючи такі параметри: якість та мистецькість зображень, наявність підписів до ілюстрацій і текстової складової.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ ІСТОРІЇ В ШКОЛІ												
Тема 1. Мета та шляхи візуалізації історії	9	4				5	12	2				10
Тема 2.	9	4				5	12	2				10

Особливості візуального матеріалу відповідно до різних вікових категорій учнів												
Разом за змістовим модулем 1	18	8				10	24	4				20
Змістовий модуль 2. РОЛЬ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА У СТВОРЕННІ ВІЗУАЛЬНИХ ОБРАЗІВ ІСТОРІЇ: ДИДАКТИЧНИЙ ВИМІР												
Тема 3. Історичний живопис та скульптура	20	6	4			10	19	4				15
Тема 4. Фотографії як візуальні образи історії	18	6	2			10	19	4				15
Тема 5. Історичний кінематограф	18	6	2			10	16	2				14
Разом за змістовим модулем 2	56	18	8			30	54	10				44
Змістовий модуль 3. ОСОБЛИВОСТІ ІЛЮСТРУВАННЯ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИХ МАТЕРІАЛІВ ТА СТВОРЕННЯ ЗАВДАНЬ З НАОЧНІСТЮ												
Тема 6. Особливості ілюстрування навчально-методичних матеріалів та створення завдань з наочністю	16	4	2			10	12	2				10
Разом за змістовим модулем 2	16	4	2			10	12	2				10
Усього годин	90	30	10			50	90	16				115
Модуль 2												
ІНДЗ			-	-		-			-	-	-	
Усього годин												

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Роль історичного кінематографу в процесі навчання історії	4
2	Тема 2. Ілюстрування підручників з історії	4
3	Тема 3. Історія крізь призму екранізацій літературних творів історичної тематики	2
3	Тема 4. Ідеологічна складова у мистецьких творах історичної тематики	4
5	Тема 5. Головні засади створення PowerPoint-презентацій	2
	Разом	16

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
...		

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Мета та шляхи візуалізації історії	5
2	Тема 2. Особливості візуального матеріалу відповідно до різних вікових категорій учнів	5
3	Тема 3. Історичний живопис та скульптура	10
4	Тема 4. Фотографії як візуальні образи історії	10
5	Тема 5. Історичний кінематограф	10
6	Тема 6. Особливості ілюстрування навчально-методичних матеріалів та створення завдань з наочністю	10
	Разом	50

9. Індивідуальні завдання

Питання на іспит

1. Теоретичні засади візуалізації історії в школі: технічні та змістові вимоги до зображень.
2. Шляхи візуалізації історії в школі.
3. Олімпіадні завдання з візуальним рядом: особливості створення.
4. Особливості ілюстрування підручників з історії.
5. Роль образотворчого мистецтва у створенні візуальних образів історії: дидактичний вимір.
6. Роль живопису у відтворенні настрою епохи.
7. Роль скульптури у створенні візуальних образів історії: дидактичний вимір.
8. Роль фотографії у створенні візуальних образів історії: дидактичний вимір.
9. Роль кінематографа у створенні візуальних образів історії: дидактичний вимір.
10. Особливості використання художніх фільмів під час навчального процесу у школі.
11. Портретний живопис під час візуалізації історії в школі.
12. Відображення повсякдення та історичних подій у живописі.
13. Дописемна історія та епоха стародавніх й античної цивілізацій у живописі: дидактичний вимір.
14. Історія середніх віків в образотворчому мистецтві: дидактичний вимір.
15. Історія раннього нового часу в образотворчому мистецтві: дидактичний вимір.
16. XVII століття в образотворчому мистецтві: дидактичний вимір.
17. XIX століття в образотворчому мистецтві: дидактичний вимір.
18. Знакові фотографії як символи історичних подій та явищ: дидактичний вимір.
19. Історичні постаті на світлинах авторства видатних фотографів XX ст.
20. Видатні фотографи XX ст.: стиль та сюжети робіт.
21. Друга світова війна на світлинах видатних фотографів XX ст.
22. Міжвоєнний період на світлинах видатних фотографів XX ст.
23. Історія стародавніх та античної цивілізацій у кінематографі: дидактичний вимір.
24. Історія середніх віків у кінематографі: дидактичний вимір.
25. Історія раннього нового часу в кінематографі: дидактичний вимір.
26. Козацька тема в історичному кінематографі.
27. Історія XIX століття в кінематографі: дидактичний вимір.
28. Історія XX століття в кінематографі: дидактичний вимір.
29. Друга світова війна в кінематографі: дидактичний вимір.
30. Український історичний кінематограф у контексті навчання історії в школі.

10. Методи навчання

У процесі вивчення дисципліни “Українська етнопедагогіка” використовуються такі методи навчання:

*Пояснювально-ілюстративний метод***.** Студенти здобувають знання, слухаючи розповідь, лекцію, з навчальної або методичної літератури, презентації на проекторі. Сприймаючи й осмислюючи факти, оцінки, висновки, вони залишаються в межах репродуктивного (відтворювального) мислення. Такий метод якнайширше застосовують для передавання значного масиву інформації. Його можна використовувати для викладення й засвоєння історіографічних фактів, підходів, оцінок, висновків.

Репродуктивний метод. Ідеться про застосування вивченого на основі зразка або правила. Діяльність тих, кого навчають, є алгоритмічною, тобто відповідає інструкціям, розпорядженням, правилам – в аналогічних до представленого зразка ситуаціях.

Метод проблемного викладення. Використовуючи будь-які джерела й засоби, педагог, перш ніж викладати матеріал, ставить проблему, формулює пізнавальне завдання, а потім, розкриваючи систему доведень, порівнюючи погляди, різні підходи, показує спосіб розв'язання поставленого завдання. Студенти стають ніби свідками і співучасниками наукового пошуку.

Частково-пошуковий, або *евристичний метод*. Його суть – в організації активного пошуку розв’язання висунутих педагогом (чи самостійно сформульованих) пізнавальних завдань або під керівництвом педагога, або на основі евристичних програм і вказівок. Процес мислення набуває продуктивного характеру, але його поетапно скеровує й контролює педагог або самі студенти на основі роботи над програмами (зокрема й комп’ютерними) та з навчальними посібниками. Такий метод, один з різновидів якого є евристична бесіда, - перевірений спосіб активізації мислення, спонукання до пізнання.

Дослідницький метод. Після аналізу матеріалу, постановки проблем і завдань та короткого усного або письмового інструктажу ті, кого навчають, самостійно вивчають літературу, джерела, ведуть спостереження й виміри та виконують інші пошукові дії. Ініціатива, самостійність, творчий пошук виявляються в дослідницькій діяльності найповніше. Методи навчальної роботи безпосередньо переходять у методи, які імітують, а іноді й реалізують науковий пошук.

11. Методи контролю

Оцінювання студентів здійснюється на основі модульно-рейтингової системи за шкалою від 0 до 100 балів. Остаточний рейтинг складається з рейтингу роботи студента упродовж семестру. Рейтингова оцінка знань студентів з курсу визначається за сумою балів, отриманих студентами за роботу на семінарських заняттях (35 балів), дві самостійних творчих домашніх роботи (15 та 20 балів) та тестування (30 балів).

Лекції: Передбачають систематичний і послідовний виклад навчального матеріалу. Відвідування лекцій для студентів є обов’язковим.

Модульний контроль. Результат роботи студента протягом семестру складається з таких компонентів:

- Робота на семінарських заняттях (середні бал потрібно помножити на коефіцієнт 7; **максимально 35 балів**);
- Підсумкове тестування (**максимально 15 балів)**, що проводиться за результатами вивчення змістовних модульних частин навчального курсу.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота						Підсум-ковий іспит	Сума
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2			Змістовий модуль 3	50	100
Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	Т6		
5	5	11	11	11	7		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	***Оцінка ECTS***	***Визначення***	***За національною шкалою***	
			Екзаменаційна оцінка, оцінка з диференційованого заліку	***Залік***
90 – 100	**A**	***Відмінно***	***Відмінно***	***Зараховано***
81-89	**B**	***Дуже добре***	***Добре***	
71-80	**C**	***Добре***		
61-70	**D**	***Задовільно***	***Задовільно***	
51-60	**E**	***Достатньо***		

13. Методичне забезпечення

1. Програма курсу.
2. Плани та методичні матеріали для парктичних занять.
3. Читанки з матеріалами курсу (для кожного практичного заняття).

14. Рекомендована література

Брюховецька Л. І. Найцікавіша історія в Європі. Екранні версії / Лариса Брюховецька. – Київ: Задруга, 2014. – 496 с.

Огієвська І. В. Микола Пимоненко: альбом / І. В. Огієвська. – Київ: Мистецтво, 2013. – 128 с.

Bourke White M. Portrait of Myself / Margaret Bourke White. – New York: Simon and Schuster, 1963. – 381 p.

Caldwell E. North of the Danube / Erskine Caldwell and Margaret-Bourke White. – New York: The Viking Press, 1939. – 128 p. + 148 p. of plates.

Caldwell E. You Have Seen Their Faces / Erskine Caldwell and Margaret-Bourke White; foreword by Alan Trachtenberg. – Third edition. – Athenes: University of Georgia Press, 1995. – 22 p.

Eisenstaedt A. Eisenstaedt on Eisenstaedt: A Self-portrait / Alfred Eisenstaedt. – New York: Abbeville Press, 1985. – 119 p.

Karsh Y. Faces of Destiny: Portraits by Karsh / Yousuf Karsh. – Chicago; London: Ziff-Davis Publishin, and George G. Harrap, 1946. – 158 p.

Karsh Y. Portraits of Greatness / Yousuf Karsh. – Toronto; New York: University of Toronto Press, Thomas Nelson and Sons, 1959. – 208 p.

Karsh: Beyond the Camera / introduction and commentary by David Travis. – Boston: David R. Godine Publisher, 2012. – 38 p.

Meltzer M. Dorothea Lange: A Photographer’s Life / Milton Meltzer; with a foreword by Naomi Rosenblum. – Syracuse, New York: Syracuse University Press, 2000. – 376 p.

Wells W. Silent Theater: The Art of Edward Hopper / Walter Wells, Phaidon Press, 2007. – 264 p.

Yousuf Karsh: Regarding Heroes / selected, with an essay, by David Travis. biographical sketches by Patricia Kouba. – Boston: David R. Godine Publisher, 2009. – 190 p.

15. Інформаційні ресурси

100 Photographs. The Most Influential Images of All Time // Режим доступу: http://100photos.time.com/?view=timeline&position=79.

Genthe photograph collection (Library of Congress) // Режим доступу: http://www.loc.gov/pictures/item/94837677.

Google Arts and Culture // Режим доступу: https://www.google.com/culturalinstitute.

International Photography Hall of Fame and Museum // http://iphf.org.

Photographs by Yousuf Karsh // National Portrait Gallery // Режим доступу: https://www.npg.org.uk/collections/search/set/262/Photographs+by+Yousuf+Karsh.

Photography and the Great Depression // Режим доступу: https://lis471.wordpress.com.

Yousuf Karsh, master photographer of the 20th century // Режим доступу: https://karsh.org.